

Kultur och Fritid

Sara Malm Ramsvik, 0322-600 677

sara.malmramsvik@vargarda.se

Biblioteksplan Vårgårda bibliotek 2026–2028

Beslutat av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum	
Dokumentägare	Sara Malm Ramsvik
Dokumentet gäller för	Vårgårda bibliotek
Dokumentet gäller till och med	2028-12-31
Diarienummer	
Reviderad	

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund och syfte	4
Biblioteksverksamhet i Vårgårda kommun	4
Gymnasiebiblioteket	4
Skolbibliotek i grundskolan.....	5
Knallebiblioteken	5
Mål och styrdokument	5
Lokala.....	5
Regionala och nationella.....	6
Internationella.....	7
Prioriterade grupper.....	7
Fokusområden åren 2026–2028.....	8
Fokusområde 1: Barn och unga.....	8
Fokusområde 2: Demokrati och folkbildning	9
Fokusområde 3: Läsfrämjande	11
Fokusområde 4: Biblioteket som mötesplats och offentligt rum	12
Fokusområde 5: Likvärdig tillgång till information och kultur	13
Samverkan	14
Uppföljning och utvärdering.....	14
Källförteckning.....	15

Inledning

Vi lever idag i en värld i snabb förändring och full av möjligheter, men också i ett informationssamhälle där vikten av källkritik ständigt lyfts fram. Sociala medier och digitala tjänster gör att människor inte alltid behöver träffas fysiskt som tidigare och det rapporteras om en ökande ensamhet. Det debatteras livligt kring läskris, yttrandefrihet och demokrati. Vi får höra om bibliotek runt om i världen som tvingas plocka bort böcker ur sina hyllor, journalister som tystas, forskare som får sina anslag indragna. Nu som i alla tider skyr demokratins motståndare upplysta medborgare. Vilken roll och betydelse har ett lokalt folkbibliotek i vår tid?

I bibliotekslagen från 2013 står det att "folkbiblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning" samt att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. Vidare nämns uppdragen att arbeta läsfrämjande samt öka kunskapen om informationsteknik. Barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska lyfts fram som grupper som ska prioriteras och tillägnas särskild uppmärksamhet.

Vårgårda bibliotek ska vara en plats där människor från olika delar av samhället möts, ett fysiskt rum där du kan uppehålla dig utan krav på motprestation. Här ska du kunna träffa bekanta över morgontidningen eller be bibliotekarien om hjälp att hitta lästips till ditt barn. Du ska också kunna lyssna till ett spännande föredrag som får dig att se tillvaron med nya ögon, eller säga hej till en kompis medan du sköter dina distansstudier över en kopp kaffe. Kanske är du ny i Sverige och vill lära dig språket, eller kanske vill du bara vara.

Vem du än är och var i livet du än befinner dig – välkommen till ditt bibliotek!

Bakgrund och syfte

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961)

24 c § /Trädde i kraft 1:2025-07-01/ Varje huvudman ska i en biblioteksplan precisera hur ändamålet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås. Lag (2010:800)

Kommuner och regioner ska enligt bibliotekslagen och skollagen anta biblioteksplaner för den kommunala och regionala biblioteksverksamheten. Det ska vara en enskild plan och inte en del av till exempel kulturplanen, och syftet är att tydliggöra bibliotekens uppdrag. Kungliga biblioteket (KB) ska tillsammans med kommunerna och regionerna följa upp hur biblioteksplaner har utformats och hur de används.

Vårgårda bibliotek är ett kombinerat folk- och gymnasiebibliotek. Denna plan ska ange riktningen för utvecklingen av folk- och gymnasiebiblioteksverksamheten i Vårgårda kommun samt fungera som ett arbetsredskap för politiker och tjänstemän under åren 2026–2028. Grundskolans biblioteksverksamhet kommer att redovisas i en separat plan, *Vårgårda Skolbiblioteksplan 2026–2028*.

Biblioteksverksamhet i Vårgårda kommun

Folkbiblioteket tillhör avdelningen Kultur och fritid vars områden även innefattar Simhall, Förebyggande ungdom, Föreningsutveckling, Kultur, Destinationsutveckling och Föreningsarkiv.

Vårgårda bibliotek är ett kombinerat gymnasie- och folkbibliotek, beläget i tätorten. Biblioteket delar byggnad med Sundlergymnasiet samt bibliotekets öppna ungdomsverksamhet Bubblan. Bubblan vänder sig till ungdomar i högstadiet och gymnasiet och arbetar nära biblioteket med bland annat gemensamt nyttjande av lokaler, bemanning och aktiviteter. Folkbibliotekets verksamhet riktar sig till alla invånare. Vårgårda bibliotek har generösa bemannade öppettider, speciellt på kvällstid, samt håller öppet med självservice en timma varje morgon. Biblioteket finns även tillgängligt digitalt dygnet runt via webbplatsen www.knallebiblioteken.se och ett flertal e-medietjänster.

På biblioteket arbetar bibliotekarier och biblioteksassistenter för att bistå besökarna med biblioteksrelaterade tjänster. Vårgårda bibliotek har i dagsläget cirka 45 000 fysiska medier för barn och vuxna med tryckt text och över 60 000 tillgängliga e-böcker. Biblioteket rymmer dessutom dagstidningar och tidskrifter, tv-spel, filmer, ljudböcker, strömmande media, specialmedia med mera.

Gymnasiebiblioteket

Som kombinerat gymnasie- och folkbibliotek har Vårgårda bibliotek ett särskilt ansvar för kommunens ca 370 gymnasieelever. Biblioteket har en gymnasiebibliotekarie på halvtid, med ansvar att i samarbete med lärare erbjuda informationssökningskurser och utbildning i källkritik

för skolans elever. Gymnasiebibliotekarien katalogiserar och administrerar läromedel, köper in och gör i ordning skönlitteratur samt är delaktig i skolans pedagogiska verksamhet och arbetar läsfrämjande mot målgruppen. Samarbetet finns formulerat i dokumentet *Överenskommelse gällande gymnasiebiblioteksverksamhet Vårgårda bibliotek – Sundlergymnasiet*.

Skolbibliotek i grundskolan

Det finns i kommunen sex F-6-skolor samt ett högstadium. Skolbibliotek finns i varierande grad, och från och med läsåret 2025–26 anställs en övergripande skolbibliotekarie med uppdrag att samordna och utveckla skolbiblioteken. Skolbibliotek skiljer sig från folkbibliotek på så vis att skolbiblioteket är en pedagogisk resurs i skolarbetet, medan folkbiblioteket har som uppdrag att främja den lustfyllda fritidsläsningen.

Mer detaljer angående kommunens skolbibliotek finns i *Vårgårda Skolbiblioteksplan 2026–2028*.

Knallebiblioteken

Sedan mars 2024 är Vårgårda bibliotek en del av klustret Knallebiblioteken. Här ingår sjuhäradskommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda.

Samarbetet innebär gemensamt biblioteksdatasystem, katalog och webb, samt gemensamt bestånd med regelbundna boktransporter mellan biblioteken. Knallebiblioteken delar på kostnader för IT-system och digitala tjänster så som app för ljudböcker och e-böcker samt olika databaser. Arbetsgrupper för olika områden finns samt en styrgrupp bestående av respektive bibliotekschef. Det anordnas också gemensamma fortbildningstillfällen.

Mål och styrdokument

Nedan följer de lagar och styrdokument som ligger till grund för kommunens biblioteksverksamhet.

Lokala

Vision för Vårgårda kommun

Vårgårda kommun har sedan 2025 en ny vision: *”Vårgårda – här lyckas vi tillsammans!”* Tre visionsområden följer: *Hos oss blir drömmar verklighet, En plats för trygghet och aktivitet, och Känn dig som hemma.* Samtliga spelar mycket väl mot folkbibliotekets mål och uppdrag.

Vårgårda Skolbiblioteksplan 2026–2028

Utvecklingsområden för skolbiblioteken i Vårgårda under perioden är *Utveckla de fysiska skolbiblioteken, Skapa en samlad, gemensam och ordnad verksamhet, Utökad bemanning av skolbiblioteken, Utveckla skolbiblioteksverksamhet kopplad till MIK samt Verka för samverkan*

inom kommunen. Folk- och skolbiblioteksplan är framtagna i samverkan och med hänvisning till varandras syften och mål.

Regionala och nationella

Bibliotekslag (2013:801)

Bibliotekslagen reglerar verksamheterna inom det allmänna biblioteksväsendet, vilka är de kommunala folkbiblioteken, skolbiblioteken, regional biblioteksverksamhet och lärosätesbiblioteken. Dessa ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. För folkbiblioteken uttrycker lagen att särskilt fokus ska riktas mot barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter. Lagen reglerar även kommunal tillgång till bibliotek, medieutbud, uppdraget som läsfrämjare och förmedlare av informationsteknik samt avgiftsfria lån.

Skollag (2010:800)

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller för både offentliga och fristående huvudmän. Lagen har förtydligats främst vad gäller frågan om bemanning och nuvarande formulering trädde i kraft 1 juli 2025.

Nationell biblioteksstrategi 2022–2025

Den nationella biblioteksstrategin i syfte att stärka biblioteksväsendet är framtagen av regeringen 2022. Den utgår från tre övergripande områden:

- Ett biblioteksväsende som är tillgängligt och relevant för alla.
- Ett biblioteksväsende som bidrar till och följer samhällets utveckling.
- En välfungerande nationell infrastruktur för biblioteksväsendet.

Regional biblioteksplan Västra Götaland 2024–2027

Den regionala biblioteksplanen fungerar som vägledning även för kommunala planer. Vårgårda biblioteksplan knyter tydligt an till åtminstone fyra av de sex utvecklingsområden som lyfts i regionens plan: *Vidgat deltagande, Läsfrämjande, Samverkan och synergi och Digitalisering.*

Kulturplan Sjuhärad 2024–2027

Boråsregionens kulturplan lyfter fram sex prioriteringsområden: *Barn och ungas rätt till kultur, Kulturskola, Bibliotek, demokrati och läsfrämjande, Kultur och samhällsbygge, Kultur och lokal utveckling, Kultur och lokalt engagemang.* I fokus för bibliotekens utveckling står:

- Stärka det demokratiska samtalet genom digitala och fysiska mötesplatser på bibliotek.
- Utveckla den gemensamma satsningen Knallebiblioteken.

- Bygga robusta strukturer för läsfrämjande och språkutveckling för alla grupper.

Internationella

IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest 2022

Folkbiblioteken ska ge tillgång till ett brett och ocensurerat utbud av information och idéer som främjar formell och informell utbildning på alla nivåer, liksom ett livslångt lärande som möjliggör ett kontinuerligt, frivilligt och självständigt kunskapsökande för människor i alla åldrar.

Manifestet tar sin utgångspunkt i artikel 19 i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna, bland annat frihet att söka, ta emot och sprida information.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Barnkonventionen har som mål att ge alla barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Sedan år 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Denna ska genomsyra biblioteksverksamheten.

Globala målen för hållbar utveckling/Agenda 2030

Ett flertal av de totalt 17 målen berör bibliotekens verksamhet i någon grad, men allra tydligast *Mål 4: god utbildning för alla*, *Mål 10: minskad ojämlikhet*, *Mål 12: hållbar konsumtion och produktion* samt *Mål 16: fredliga och inkluderande samhällen*. Hit hör bland annat rättigheter som fri och lika tillgång till informations- och kommunikationsteknik, läs- och skrivkunnskap samt möjlighet till livslångt lärande.

Prioriterade grupper

Sverige har fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar och fem nationella minoritetsspråk: jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Det finns även varianter av språken. Enligt bibliotekslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska:

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. de nationella minoritetsspråken,*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska.*

Detta görs bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken och på övriga språk. Barn och unga är särskilt prioriterade i arbetet. På Vårgårda bibliotek finns även böcker på ytterligare cirka 30 språk. Det finns också böcker på lättläst svenska för både barn och vuxna.

Biblioteket bär också en del av kommunernas informationsskyldighet genom att synliggöra och tydliggöra bibliotekslagens 5 § i biblioteksrummet och på webbplatsen, oavsett om målgruppen är synlig eller inte. Det handlar om att lyfta fram respektive språk och kultur oavsett efterfrågan.

Fokusområden åren 2026–2028

Efter utvärdering av nuvarande biblioteksplan samt med utgångspunkt i gemensamma workshops i personalgruppen kommer denna plan att fokusera på följande områden:

1. Barn och unga
2. Demokrati och folkbildning
3. Läsfrämjande
4. Biblioteket som mötesplats och offentligt rum
5. Likvärdig tillgång till information och kultur

Områdena listas här utan inbördes ordning och inleds med dess motsvarighet i bibliotekslagen.

Fokusområde 1: Barn och unga

Vad säger lagen?

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. Bibliotekslag (2013:801)

24 a § Eleverna i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek på den egna skolenheten. Med skolbibliotek avses i denna lag en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. Skollag (2010:800)

Nuläge

Vårgårda bibliotek erbjuder barn och unga litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. Barn och unga är en mycket viktig målgrupp och en stor del av aktiviteterna och mediebeståndet riktar sig till dem. Vi möter barn och unga i alla åldrar, från de allra minsta till de unga vuxna. Som folkbibliotek fokuserar vi på den lustfyllda fritidsläsningen, men i egenskap av gymnasiebibliotek är vi också en del av den pedagogiska verksamheten på Sundlergymnasiet.

Att tidigt komma i kontakt med böcker och läsning stärker barns ordförråd. Biblioteket erbjuder ett stort antal medier för barn och unga. Det arrangeras dessutom olika kulturarrangemang och lovaktiviteter så att tröskeln till att ta del av kultur och meningsfulla fritidsaktiviteter ska vara låg. All verksamhet som riktar sig till barn och unga är avgiftsfri.

Biblioteket bjuder in klasser från grundskolan och gymnasiet till besök och bokprat. Arrangemang sker även i samarbete med Bubblan. Under skolloven anordnas aktiviteter så som pyssel, prova på VR-set, skrivarkworkshops, sagostunder och författarbesök. Andra riktade aktiviteter mot barn och unga är samarbetet med BVC i form av till exempel Gåvoboken för alla 4-åringar, Sommarboken för de i låg- och mellanstadiet samt Värsta boken för högstadiet och gymnasiet.

Utvecklingsmål för åren 2026–2028

- Fortsätta att utveckla barnavdelningen för de yngre barnen.
- Involvera aktuell målgrupp i planeringen vid utveckling av verksamheten, så som till exempel gjorts i framtagandet av nya barnavdelningen.
- Utveckla samarbeten med skolor och skolbibliotek samt Familjecentralen, till exempel i samband med biblioteksbesök, bokprat och Vårgårda läsfest.
- Utveckla samverkan med skolbiblioteken för att öka elevernas tillgång till litteratur, genom att via skolbibliotekarie förse klasser med boklådor från folkbibliotekets bestånd.
- Utveckla samarbetet med gymnasiets olika utbildningsprogram samt utveckla bibliotekets roll i gymnasiets pedagogiska verksamhet.
- Utveckla samverkan mellan kultursamordnare och gymnasiebibliotekarie vid bokning av kulturarrangemang för att möjliggöra samarrangemang.
- Planera programverksamhet i samråd med Bubblans personal för att locka fler ungdomar att delta.
- Arbeta för att alla ungdomar ska känna sig välkomna och inkluderade i verksamheten, såväl på fritiden som under skoltid.

Fokusområde 2: Demokrati och folkbildning

Vad säger lagen?

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på 1. de nationella minoritetsspråken, 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och 3. lättläst svenska. Bibliotekslag (2013:801)

Nuläge

Det demokratiska uppdraget kan tyckas vara det mest förpliktigande av folkbibliotekets uppdrag, med sin tydliga koppling till landets grundlag. Här handlar det om att biblioteket ska finnas tillgängligt för

alla invånare; även de som har långt till närmaste bibliotek och de som idag är biblioteksovana eller icke-användare. Folkbiblioteket är allas bibliotek och ska verka för fri åsiktsbildning och främjandet av den demokratiska utvecklingen. I dagens polariserade samhällsklimat kan det upplevas svårare än någonsin.

Vårgårda bibliotek arbetar tillsammans med kommunens kultursamordnare och andra aktörer för att erbjuda ett så brett utbud som möjligt av aktiviteter för alla åldrar. Att erbjuda samhällsaktuella föredrag, författarbesök eller bokcirkel är ett sätt att arbeta folkbildande med också underhållande. Genom att vara på plats vid evenemang som vårmärnader, på Klocket eller vid Tångabadet en sommardag når vi även icke-användare.

För att synliggöra och lyfta fram litteratur på andra språk än svenska samt minoritetsspråken har dessa en särskild avdelning med central placering i biblioteket. Vi arbetar också med att uppmärksamma temaveckor och visa på aktuell litteratur och författare på olika språk för att väcka nyfikenhet och läslust.

Utvecklingsmål för åren 2026–2028

- Identifiera icke-användare för att på sikt kunna nå fler kommuninvånare.
- Utöka antalet uppsökande aktiviteter.
- Utveckla bibliotekets roll som en demokratisk scen för samtal och debatt.
- Utveckla bibliotekets roll som en mångkulturell kulturarena, exempelvis genom att fortsätta ha riktade kulturarrangemang om/för målgruppen.
- Utveckla samarbetet med SFI och vuxenutbildning.
- Utveckla beståndet av media om minoriteterna och på minoritetsspråken genom att eftersträva ett aktuellt och brett bestånd samt informera om målgruppen, deras språk och kultur till allmänheten.
- Ha minst en programpunkt per år om Sveriges nationella minoriteter.

Fokusområde 3: Läsfrämjande

Vad säger lagen?

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform. Bibliotekslag (2013:801)

Nuläge

Läsfrämjande är ett av våra viktigaste uppdrag och genomsyrar allt vi gör. Att få både barn och vuxna att läsa och ta del av litteratur är i grunden i demokratifråga. Vad händer med ett samhälle om dess medborgare inte klarar av att fokusera på och tolka en text längre än ett par meningar?

Det talas mycket om en läskris bland barn och ungdomar och mycket görs runtom i landet och på olika nivåer för att vända utvecklingen. För att nå våra barn och unga och öka intresset för läsning behöver vi dock arbeta läsfrämjande även mot de vuxna. Vårgårda bibliotek gör detta på flera olika sätt. Utöver aktiviteter så som möten med aktuella författare anordnas bokcirklar för vuxna, och då även i lättläst form tillsammans med SFI. Biblioteket är en av arrangörerna av Vårgårda läsfest som arbetar läsfrämjande mot alla åldrar och i samarbete med flera kommunala och fristående aktörer. Allt arbete som sker på plats i biblioteksrummet fokuserar på att genom angelägna skyltningar och lockande disponering väcka läslust hos våra besökare.

Utvecklingsmål för åren 2026–2028

- Utveckla det läsfrämjande arbetet riktat mot vuxna och unga vuxna, till exempel genom att utöka antalet bokcirklar och litteratursamtal mot olika målgrupper.
- Utveckla och lyfta fram mediebeståndet för de prioriterade grupperna, till exempel lättläst för vuxna samt böcker på olika språk.
- Fortsätta vara en del av och utveckla projektet Vårgårda läsfest, samt arbeta för att det ska bli ett permanent arrangemang.
- Arbeta för fler läsfrämjande möten med gymnasielever, utveckla samarbeten kring till exempel författarbesök och arbeta tematiskt utifrån kulturarrangemang.

Fokusområde 4: Biblioteket som mötesplats och offentligt rum

Vad säger lagen?

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Bibliotekslag (2013:801)

Nuläge

Få platser i vårt samhälle idag är öppna för alla invånare, utan krav på motprestation. Det kommunala folkbiblioteket utgör ett undantag och är därför en samhällsviktig och oundgänglig resurs. Biblioteket fungerar som en mötesplats med låga trösklar och ett gemensamt rum för människor av olika åsikter och ursprung att träffas. Därmed fyller det en funktion som i och med digitaliseringen av samhället blivit allt viktigare. Fysiska och välkomnande platser är oumbärliga för att motverka den allt större ensamheten som förekommer i alla åldrar. Att Vårgårda bibliotek också fungerar som gymnasiebibliotek gör att det i ännu större utsträckning blir en mötesplats mellan generationer och det är av stor vikt att visa de unga att sådana platser finns.

Vårgårda bibliotek ska vara ett rum där besökare kan läsa, jobba, plugga, umgås och lära sig nytt. Det arbetas därför kontinuerligt med att göra det fysiska rummet inbjudande och lämpat för olika aktiviteter. Öppettiderna ska vara generösa och bemötandet och servicen den bästa. Det bjuds också på ett rikt kulturprogram med ambitionen att det ska finnas något för alla åldrar och smaker.

Utvecklingsmål för åren 2026–2028

- Fortsätta att utveckla och skapa en välkomnande miljö, en plats där besökare vill stanna länge och som passar för olika typer av aktiviteter. Ett led i detta är att under perioden se över möblering och exponering i det fysiska biblioteksrummet.
- Arbeta mer med tillgänglighet och se över skyltningen i lokalerna.
- Fråga efter och tillvarata synpunkter och önskemål från allmänhet, gymnasieelever och gymnasiets personal vad gäller biblioteksrummet.
- Arbeta med dialog, diskussion och debatt, i stil med "Möt en politiker" eller "Vårgårda möts" för att locka till givande samtal och nya tankar och insikter.

Fokusområde 5: Likvärdig tillgång till information och kultur

Vad säger lagen?

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform. Bibliotekslag (2013:801)

Nuläge

Bibliotekets bestånd av litteratur och utbud av aktiviteter ska präglas av likvärdighet, allsidighet och kvalitet. Det kräver att personalen är lyhörd och professionell. Det handlar också om tillgänglighet både när det kommer till det fysiska rummet och tillgången till olika sorters specialmedia. För att tillmötesgå detta arbetar inköpsansvariga kontinuerligt med omvärldsbevakning, tar del av utgivning och recensioner och kurerar beståndet. Detta innefattar att upprätthålla en bredd i utbudet och också att gallra ut de medier som inte lånas eller som finns att tillgå på annat håll. Här samarbetas det tätt med övriga bibliotek inom Knallebiblioteken för att komplettera varandras bestånd, och en gemensam medieplan håller på att tas fram.

Biblioteket erbjuder en stor mängd specialmedia, så som statligt subventionerade talböcker (komplement till ljudböcker), lättläst för olika åldrar, punktskrift, böcker med extra stor stil etcetera. Biblioteket tillhandahåller dessutom användarkonton och support till MTM:s (Myndigheten för tillgängliga medier) e-bokstjänst Legimus. För de som inte själva kan ta sig till biblioteket på grund av kronisk eller tillfällig funktionsnedsättning eller hög ålder finns tjänsten "Boken kommer". Då kommer en bibliotekarie hem till personen med de böcker som önskas.

Folkbibliotek har också i många fall fått rollen av medborgarkontor, detta i takt med att allt fler myndighetstjänster har digitaliserats. Till biblioteket kommer många som behöver hjälp med utskrifter och kopiering, bankärenden eller stöd för att komma i kontakt med olika myndigheter. Bibliotekets personal får också många frågor som handlar om IT-tjänster eller tekniska frågor över lag. Vårgårda bibliotek försöker möta upp detta i mån av tid och erbjuder möjligheten att boka en bibliotekarie för att kunna sitta ner i lugn och ro och få hjälp och support i olika IT-ärenden. Detta kompensatoriska uppdrag innebär dock en del utmaningar då resurser saknas och i stället behöver tas från andra delar av bibliotekets uppdrag, så som det läsfrämjande.

Utvecklingsmål för åren 2026–2028

- Ta fram en gemensam medieplan tillsammans i Knallebiblioteken.
- Arbeta mer med marknadsföring för att nå alla, även de som inte bor i Vårgårda tätort, då det är många som inte känner till våra tjänster.
- Fortsätta informera om Legimus och de tjänster som finns för att underlätta allas tillgång till texter och litteratur. Utveckla samverkan med kommunens specialpedagoger för att nå fler.
- Stärka och synliggöra Äppelhyllan, specialmedia samt lättläst för alla åldrar. Äppelhyllan vänder sig till barn med funktionsnedsättningar, samt till föräldrar och pedagoger som söker stöd och inspiration till läslust.

Samverkan

Vårgårda är en relativt liten kommun där samverkan mellan olika verksamheter blir extra avgörande för att uppnå målen. Det finns en stor bredd av olika aktörer. Samverkan sker på flera nivåer och syftet är att nyttja resurser på bästa sätt och att lära av varandras verksamheter.

- **Lokal nivå:** här ryms andra kommunala verksamheter så som grundskola och familjecentral, men också FN-föreningen, studieförbund och andra ideella föreningar och samfund. Samverkan sker bland annat genom gemensamma arrangemang.
- **Kommunövergripande:** Knallebiblioteken. Bibliotekskluster i Sjuhärad bestående av Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Samarbete bland annat vad gäller bestånd, IT-system och -tjänster samt fortbildning.
- **Regional:** Västra Götalandsregionen och Sjuhärad. Samarbete kring bland annat nätverksgrupper och kompetensutveckling.
- **Nationell:** Kungliga biblioteket och Kulturrådet. Berör statistik, nationella IT-tjänster och -system, projektanslag för att stärka verksamheten med mera.

Uppföljning och utvärdering

En användarundersökning kommer att genomföras i slutet av varje kalenderår för att följa upp hur biblioteket används och upplevs. Biblioteket finns också representerat i Sundlergymnasiets årliga trygghetsundersökning.

Ytterligare en källa som kommer att användas för utvärdering är den årliga statistiken som rapporteras in till Kungliga biblioteket. Här redogörs för bland annat utlån, besök och aktiviteter.

Källförteckning

Bibliotekslag (2013:801) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801/

Globala målen för hållbar utveckling/Agenda 2030
<https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest 2022
<https://repository.ifla.org/rest/api/core/bitstreams/1cf64f51-4b6f-4b56-ad0b-b6a37eca96ed/content>

Kulturplan Sjuhärad 2024–2027
<https://www.borasregionen.se/download/18.19ddad4518f2d5d72341030/1714461344770/Kulturplan%20Sjuh%C3%A4rad%202024-2027-komprimerad.pdf>

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/

Nationell biblioteksstrategi 2022–2025
https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/kulturdepartementet/biblioteksstrategi_k-dep_webb_220420.pdf

Regional biblioteksplan Västra Götaland 2024–2027
<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs10001-385633856-43/native/Regional%20biblioteksplan%202024-2027.pdf>

Skollag (2010:800) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/